

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET

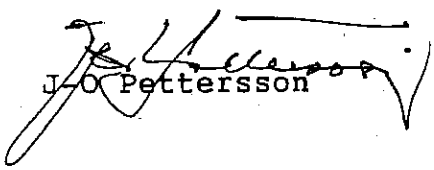
Regeringen
Jordbruksdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Inom Svenska jägareförbundet har utarbetats bifogade diskussionsunderlag - skötseln av älgstammarna inom området ovan odlingsgränsen i Norr- och Västerbotten samt renbetesfjällen i Jämtland.

Enligt jägareförbundets uppfattning är det angeläget att den resurs, som älgstammarna inom det aktuella området utgör, tillvaratas på ett bättre sätt än vad i dag sker. De i diskussionsunderlaget givna förslagen skulle i hög grad kunna bidra här till.

Jägareförbundet hemställer att diskussionsunderlaget tas under beaktande i första hand i samband med arbetet på den proposition som förväntas under hösten och vilken bl a kommer att beröra vissa frågor angående jakten i fjällområdena.

Spånga den 9 juli 1992
SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET

J.-O. Pettersson

Bo Thelander

BT/mb

DISKUSSIONSUNDERLAG

SKÖTSELN AV ÄLGSTAMMARNAS INOM OMRÅDET OVAN ODLINGSGRÄNSEN I NORR- OCH VÄSTERBOTTEN SAMT RENBETESFJÄLLEN I JÄMTLAND

Inledning

Älgstammarna inom det svenska fjällområdet har under lång tid blivit mycket styvmoderligt behandlade. Det främsta skälet till detta har sannolikt varit brist på kunskap, man har helt enkelt inte vetat hur vandrande älgstammar skall skötas. Dessutom har inte myndigheternas uppläggning och organisation vad avser jaktupplåtelseerna möjliggjort en nödvändig styrning av avskjutningen. Resultatet av detta är att älgstammarna inom stora delar av fjällområdet är vanskötta. Tätheten i stammarna är mycket ojämn, ålders- och könssammansättningen är felaktig. Vidare förekommer stora älgansamlingar inom vissa vinterkoncentrationsområden, med svält och skogsskador som följd.

Dessa förhållanden innebär dels ett slöseri med den värdefulla resurs som älgstammen utgör dels att vissa älgstammar onödigtvis orsakar oacceptabla skador framför allt för skogsbruket och genom trafikolyckor med älg. Mot bakgrund härav måste det anses angeläget att få till stånd en förändring av den nuvarande hanteringen av älgstammarna inom fjällområdet.

Är det då möjligt att hålla balanserade älgstammar och att bedriva en produktionsanpassad älgjakt inom fjällområdet? Svaret är otvivelaktigt JA. Allt tyder på att det är fullt möjligt att bedriva en mycket god älgskötsel inom fjällområdet.

Orsakerna till detta är flera. De nedan angivna förtjänar särskilt att framhållas.

1. Markägarna är få. Staten äger merparten av marken - inom det aktuella området i Norrbotten äger staten cirka 90 % av marken.
2. Älgarna samlas på begränsade områden vintertid vilket underlättar arbetet med att fastställa stammarnas numerär.
3. Inom huvuddelen av älgarnas sommar- och höstområden bedrivs vare sig jord- eller skogsbruk, vilket innebär att någon risk för konfrontationer med dessa areella näringar knappast föreligger under sommar och höst. Motsvarande gäller i fråga om risken för trafikolyckor med älg. Däremot föreligger områdesvis problem med såväl skogsskador som trafikolyckor förorsakade av vandringsälg under vintern.

Det ligger i allas intresse att dagens missförhållanden kan rättas till. En korrekt bedriven älgskötsel inom dessa områden skulle resultera i älgstammar som dels ger goda möjligheter till jakt såväl för samebymedlemmar som för övriga fjällkommuninnevånare, dels en hög köttproduktion. Detta skulle kunna ske utan att skogsbruk och/eller trafik orsakas problem av betydelse. För att uppnå dessa mål krävs vissa förändringar av den jaktliga organisationen och administrationen, samt en mera nyanserad syn på hur olika problem som kan uppstå i älgskötselarbetet skall åtgärdas. I detta sammanhang skall understrykas att en god älgstam måste skötas med ett till tillväxten anpassat jämt uttag - detta förutsätter en planerad avskjutning.

Bakgrund

Statistik - arealer

Detta förslag till älgskötselplan för fjällområdet omfattar området ovan odlingsgränsen i Norr- och Västerbotten samt renbetesfjällen i Jämtland. Området omfattar totalt cirka 7 893 000 hektar land, fördelade mellan länen enligt följande:

	Total landareal	Areal där jakt får bedrivas
Norrbottnen	5 142 000 ha	4 284 100 ha
Västerbotten	1 648 000 ha	1 648 000 ha
Jämtland	1 102 833 ha	1 100 410 ha
Totalt	7 892 833 ha	7 032 510 ha

Det område inom vilket jakt efter älg får bedrivas omfattar således totalt cirka 7 033 000 ha. Denna areal utgörs av den totala arealen med undantag för nationalparker. Padjelanta nationalpark i Norrbottens län är dock inräknad i den jaktbara arealen i och med att medlemmarna i berörda samebyar har rätt att bedriva jakt efter älg inom denna nationalpark.

Hela detta område är emellertid inte älgjaktmark. I området ingår nämligen tämligen omfattande arealer som kan anses som "älgimpediment", det vill säga kalfjäll, glaciärer och liknande. Den "älgproduktiva" arealen torde totalt uppgå till cirka 4 700 000 ha.

Statistik - älgstammen

Det faktaunderlag som i nuläget finns rörande älgstammarna inom fjällområdet är mycket bristfälligt.

Utifrån det underlag som trots allt föreligger kan dock uppskattas att cirka 8 000 älgar fanns kvar efter 1991 års jakt inom det berörda området. Älgstammen har sammantaget för hela området minskat kraftigt under senare år.

	Antal älgar efter 1991 års jakt
Norrbottnen	cirka 3 000 - 3 500
Västerbottnen	cirka 3 000 - 4 000
Jämtland	cirka 1 000 - 1 500
Total	cirka 7 000 - 9 000

Inom fjällområdet tilldelades 1991 5 981 älgar, av dessa har totalt 3 752 älgar inrapporterats fällda.

	Tilldelade älgar	Fällda älgar	Nyttjandegrad %
Norrbottnen	2 287	1 627	71 %
Västerbottnen	2 556	1 642	64 %
Jämtland	1 138	583	51 %
Totalt	5 981	3 752	63 %

Antalet fällda älgar inom området har minskat under den senaste femårsperioden och nyttjandegraden av tilldelningarna är så låg att licenstilldelningen inte längre styr avskjutningens omfattning.

Statistik - Antal jägare

Inom området finns tre olika kategorier jägare;

- A) Jägare som bedriver jakt på enskilt ägda marker.
- B) Jägare som bedriver jakt på marker som upplåts av staten.
- C) Samebymedlemmar som bedriver jakt med stöd av rennäringslagen.

A) Jägare som bedriver jakt på enskilt ägda marker

Det finns inga exakta uppgifter om hur stor denna kategori är. För den del av området som ligger inom Norrbottens län torde dock denna grupp uppgå till cirka 2 000 jägare.

B) Jägare som bedriver jakt på marker som upplåts av staten

Under 1991 års jakt medgavs cirka 6 000 jägare rätt att bedriva jakt efter älg på statens marker inom området. Dessa var fördelade mellan länen enligt följande:

	Antal jägare
Norrbotten	cirka 1 750
Västerbottens	cirka 1 700
Jämtland	cirka 2 500
Totalt	cirka 5 950

C) Samebymedlemmar som bedriver jakt med stöd av rennäringslagen

Uppgifter om antalet samebymedlemmar, samt uppgifter om hur många av dem som bedriver älgjakt saknas.

Enligt Samerättsutredningen omfattar gruppen renskötande samer cirka 2 500 personer. Av dessa torde cirka 1 500 bedriva jakt efter älg. Enbart i Norrbotten torde antalet älgjägare bland samebymedlemmarna uppgå till cirka 500 - 550 personer.

Nuvarande upplåtelsesystem

Riktlinjerna för hur och till vilka upplåtelse av älgjakt på statens marker skall medges, har samordnats mellan de tre berörda länen.

Inom mycket stora delar av området medges endast samebymedlemmar rätt att bedriva jakt efter älg. I Norrbottens län är den alldeles övervägande delen av det aktuella området förbehållet samebymedlemmarna med ensamrätt.

Inom de områden som upplåts till icke samebymedlemmar, medges i princip endast fjällkommuninnevånare rätt att bedriva älgjakt. Förtur ges till bosatta inom området.

Norrbotten

I Norrbottens län tillämpas upplåtelsesystemet enligt följande.

De områden som utgörs av renens sommarbetesland är i princip avsatta enbart för samebymedlemmarnas älgjakt. De undantag som görs från detta består nästan uteslutande i upplåtelser till före detta samebymedlemmar samt till fjällägenhetsinnehavare som är bosatta och verksamma inom detta område.

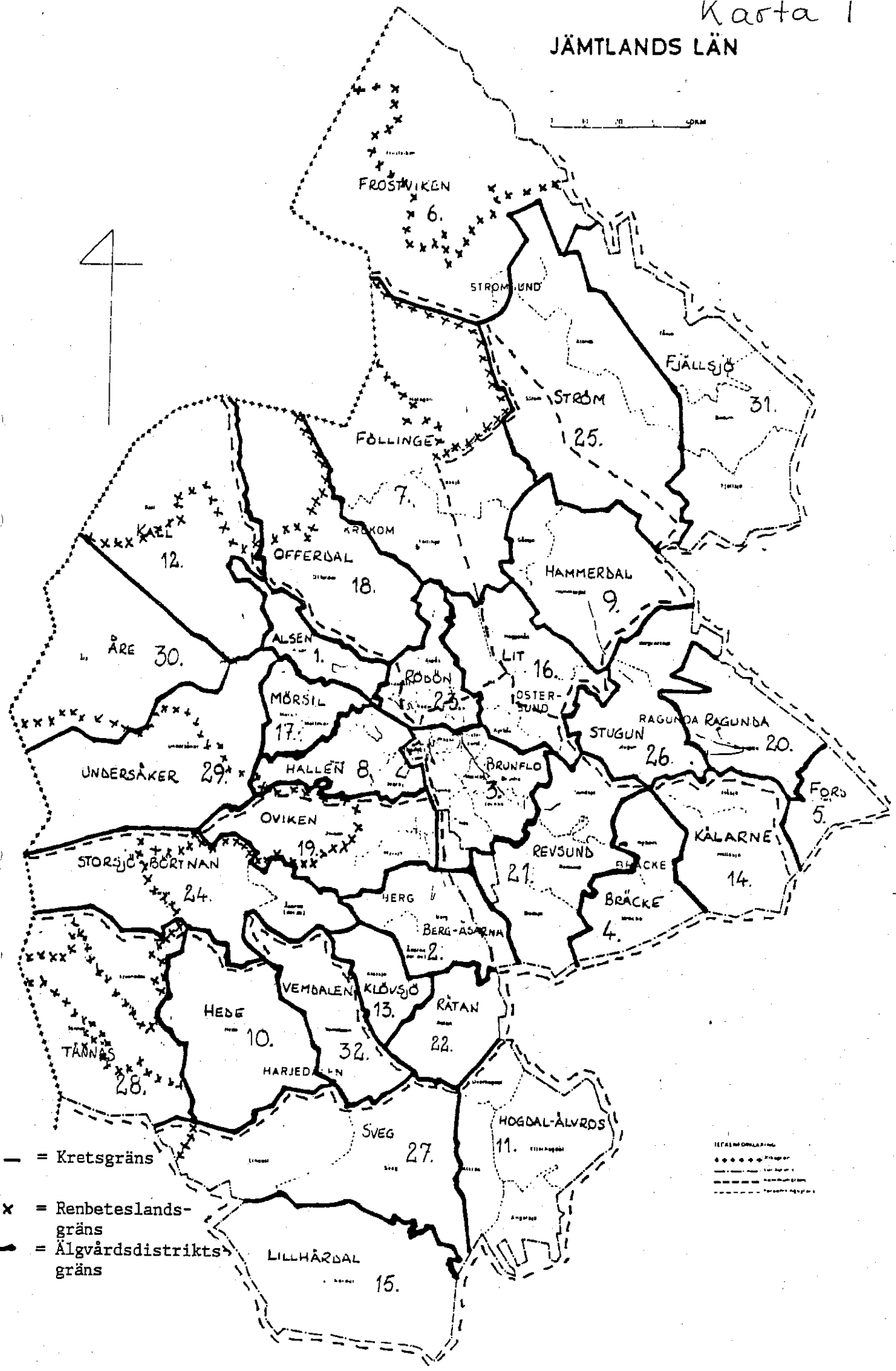
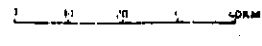
Huvuddelen av den mark som är upplåten till icke samebymedlemmar är belägen i den östra delen av området.

Varje sameby får en tilldelning av älgar att fördela mellan byns jägare. Denna tilldelning får nyttjas såväl inom det område där enbart samebyns medlemmar har rätt till jakt efter älg som inom de områden som upplåtits till "övriga jaktlag". De "övriga jaktlagens" älgtilldelning får endast nyttjas inom det till respektive jaktlag upplåtna området.

Indelning i jaktvårdskretsar och älgvårdsdistrikt

De aktuella länens indelning i jaktvårdskretsar och älgvårdsdistrikt framgår av kartorna 1 - 3.

JÄMTLANDS LÄN

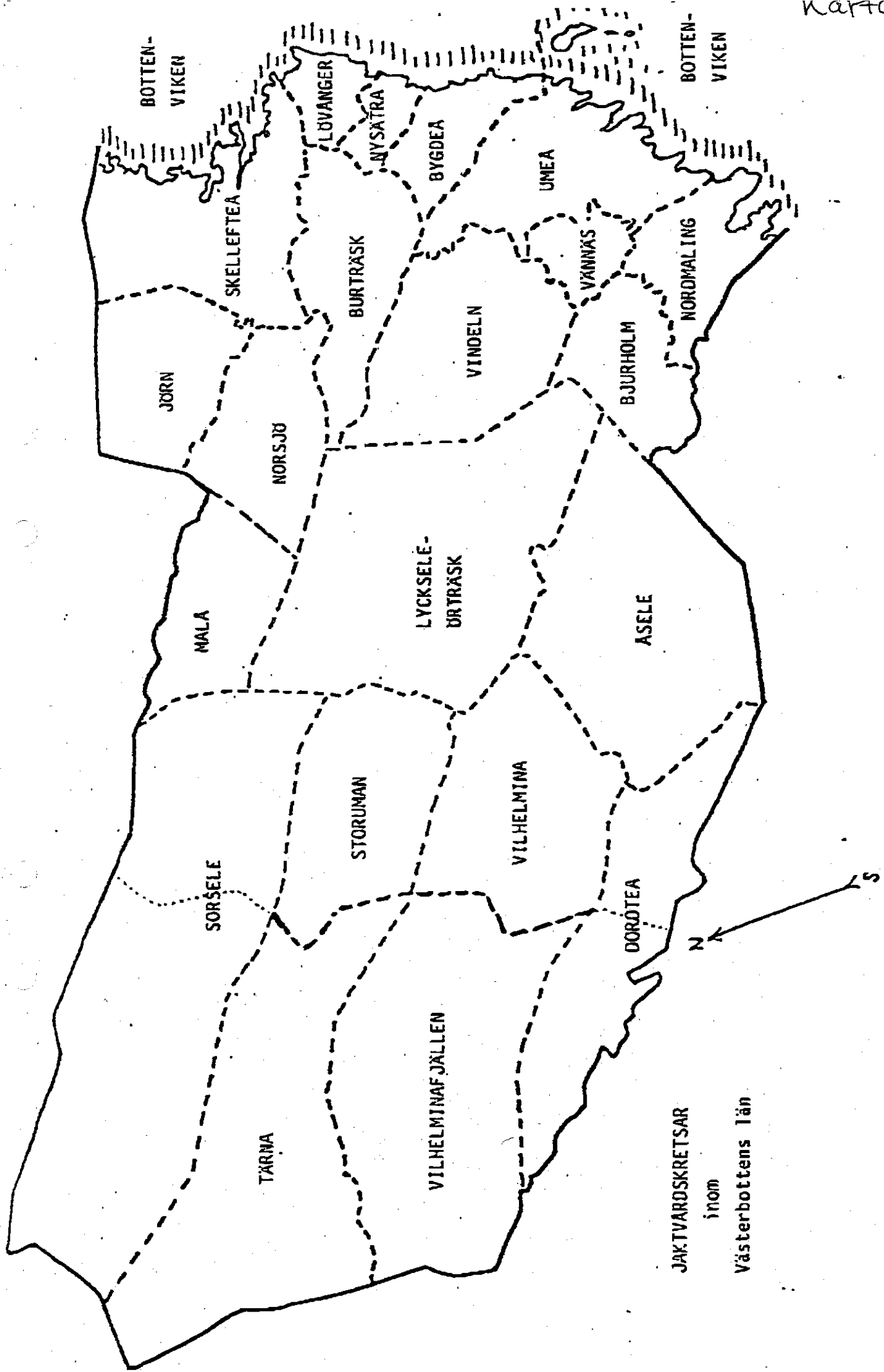

--- = Kretsgräns

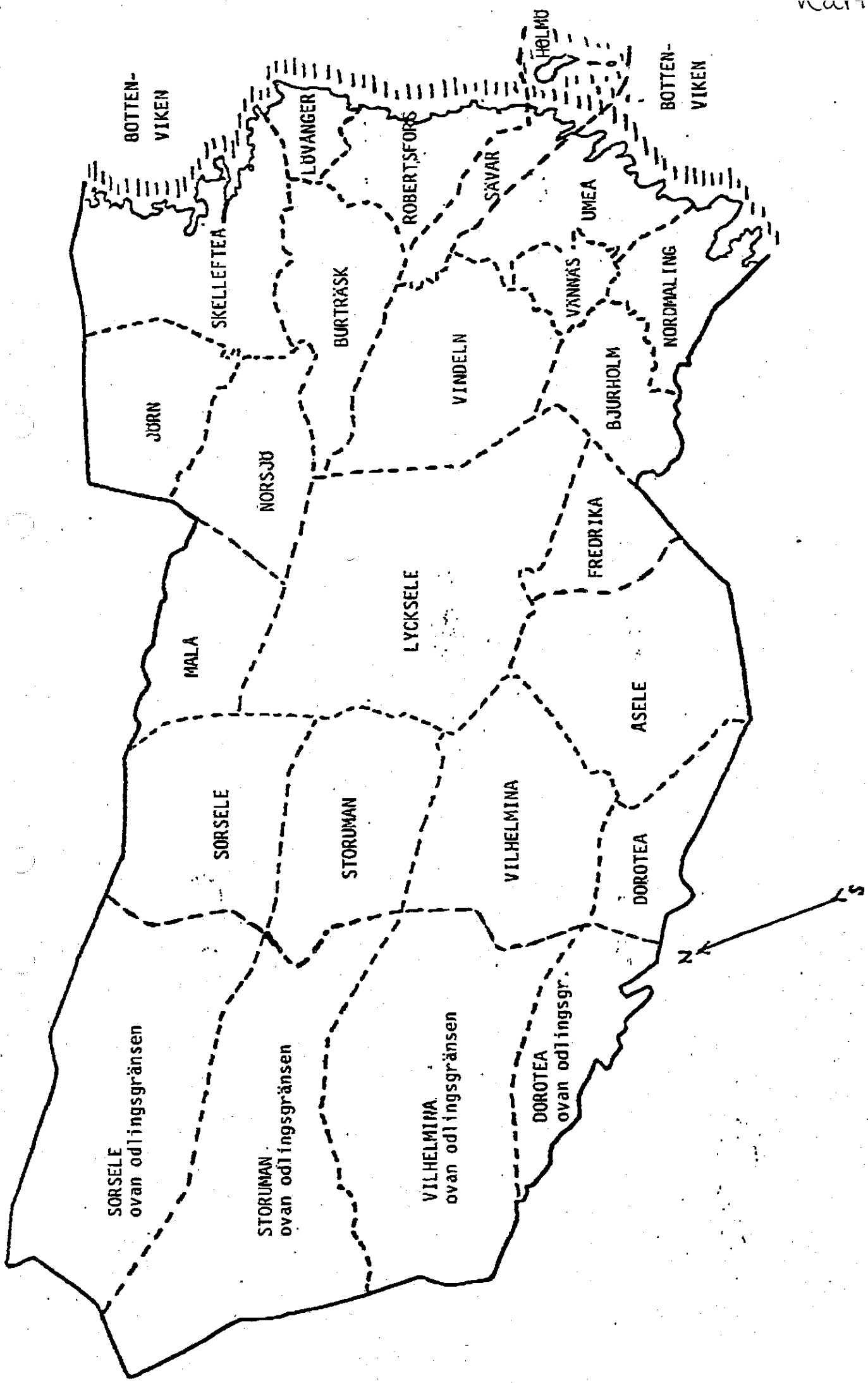
x x x x = Renbeteslandsgräns

— = Älgräns

ITTEKEM OMLÄGGING
••••• Gränser
--- Gränser
--- Gränser
--- Gränser

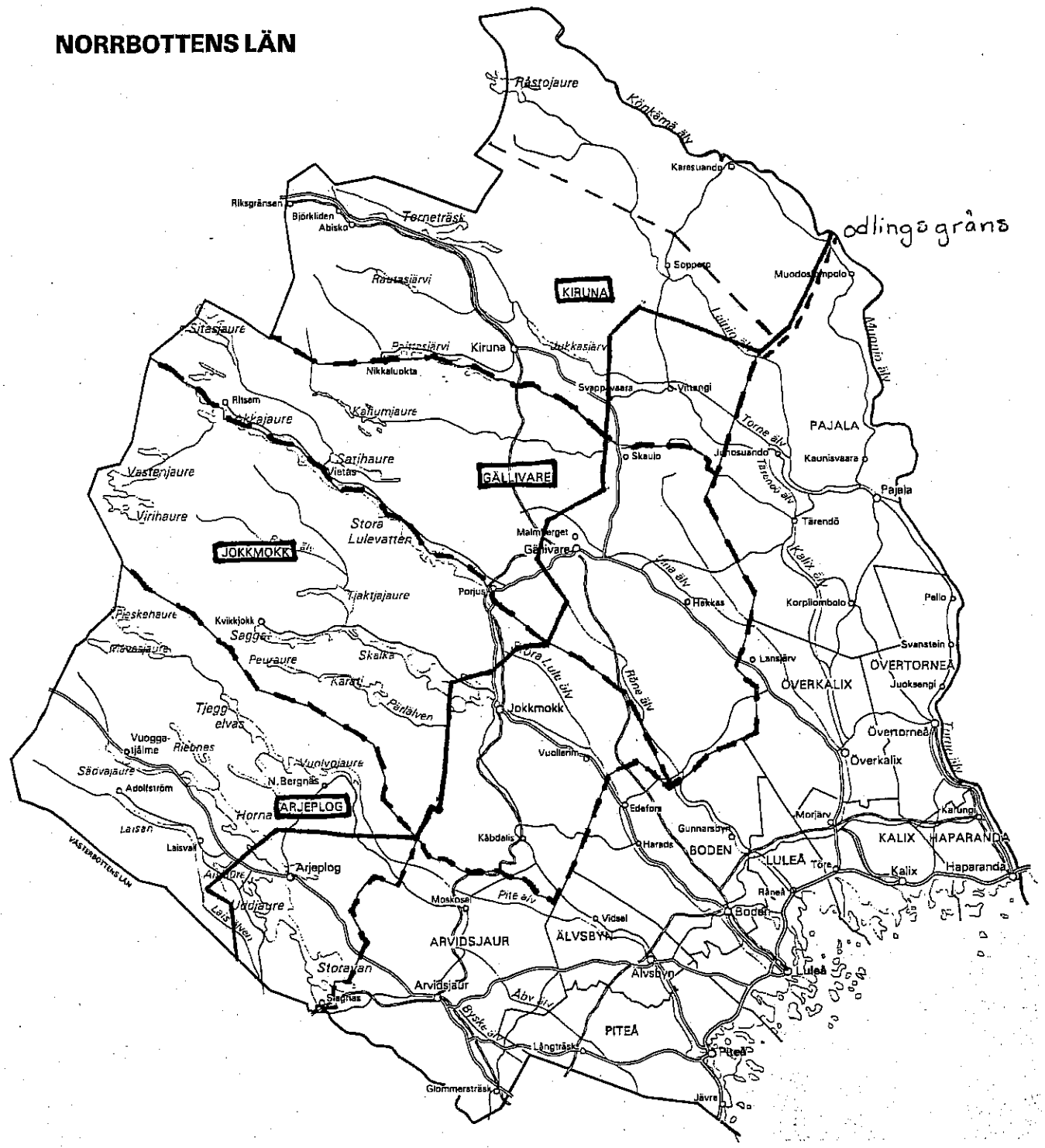

INDELNING I ÅLGÅRDSDISTRIKT

NORRBOTTENS LÄN

Skala 1:2 300 000
 0 20 40 60 80 km

————— = odlingsgräns
 ————— = jäktvårdskrets
 - - - - - = älgvårdsdistrikt

NORRBOTTENS LÄN

Berörda jaktvårdskretsar: Arjeplog
 Jokkmokk
 Gällivare
 Kiruna

Indelning i älgvårdsdistrikt:

Arjeplog, Jokkmokk och Gällivare jaktvårdskrets omfattar vardera två älgvårdsdistrikt - ett utgöres av området ovan odlingsgränsen och ett av området nedom odlingsgränsen. Kiruna jaktvårdskrets omfattar tre älgvårdsdistrikt - området ovan odlingsgränsen är indelat i två älgvårdsdistrikt genom en i huvudsak VNV-linje från odlingsgränsen till gränsen mot Norge och vidare utgör den del av Kiruna jaktvårdskrets som ligger nedom odlingsgränsen ett älgvårdsdistrikt.

Berörda älgvårdsdistrikt:

Arjeplog	ovan	odlingsgränsen	
Jokkmokk	ovan	"	
Gällivare	ovan	"	
Kiruna	ovan	"	, Jukkasjärvi församl.
"	ovan	"	, Karesuando församl.

FÖRSLAG TILL ÄLGSKÖTSELPLAN

Arbetet med att få till stånd ett system som medger en produktionsanpassad älgskötsel inom fjällområdet bör genomföras etappvis.

Etapp 1

Den jaktliga organisationen och administrationen

I nuläget är jakttrycket mycket ojämnt fördelat. Detta är bland annat en effekt av att mera avlägsna delar av de nuvarande ofta mycket stora jaktområdena mera sällan blir avjagade. En förutsättning för att kunna hantera en älgstam med så låg täthet som fallet är inom det aktuella området, är emellertid att jakttrycket fördelas tämligen jämnt. Det måste vara möjligt att styra uttaget såväl vad avser antal älgar att fälla som inom vilka områden uttaget skall ske. För att kunna uppnå detta måste hela området vara indelat i mindre jaktområden med en egen älgtilldelning per jaktområde.

Kartläggning av älgproduktiv mark

Innan denna uppdelning i jaktområden genomförs skall hela området kartläggas med avseende på hur älgproduktiv mark och älgimpediment är fördelade över området. Denna kartläggning utgör grunden för indelningen i jaktområden. Arealen älgproduktiv mark inom varje enskilt jaktområde och den lokala älgstammens täthet skall utgöra de två viktigaste grunderna för den årliga älgtilldelningen.

Indelning av området i jaktområden

Enskild mark

Målsättningen skall vara att all jakt efter älg skall ske inom A-licensområden. Av den anledningen bör arbetet intensifieras med att få markägarna inom varje byalag/motsvarande att gå samman och registrera sina marker som ett A-licensområde.

I de fall enskilt ägda markområden inte omfattar tillräckligt stor areal för att medge att området registreras som A-licensområde bör staten, som den största markägaren inom området, tillskjuta mark om detta är praktiskt möjligt.

Statens mark

Med den ovan berörda kartläggningen av älgproduktiv mark som grund indelas hela statens markinnehav (nationalparkerna undantagna) i mindre jaktområden. Dessa jaktområden skall inte vara större än att det kan antas att hela

området kommer att avjagas. I normalfallet bör därför områdets areal inte överstiga 5 000 - 10 000 hektar. Älgtilldelningen skall vara anpassad till varje områdes produktion.

Jaktlagen på varje enskilt jaktområde bör vidare bestå av ett antal jägare som är anpassat till den beräknade normal-tilldelningen av älg inom området, (ex.vis 2 - 4 jägare per tilldelad älg). Detta utgör dels en garanti för att tilldelningen fylls och dels kommer det att innebära att marklösa jägare får tillgång till jakt.

Ovanstående skall gälla för samtliga jaktområden. Syftet med denna uppdelning och denna begränsning av areal och tilldelning, är att hela området skall jagas av årligen. Som ovan redovisats bedrivs i nuläget i stort sett ingen jakt i många avlägsna fjälldalar, medan lättåtkomliga områden har ett för hårt jakttryck.

Denna uppdelning av områden i mindre jaktområden med egen tilldelning utgör inget hinder för att ett jaktlag jagar inom två eller flera jaktområden. Däremot skall ej två eller flera jaktlag bedriva jakt inom samma jaktområde.

Samebymedlemmarnas jakt

Den rätt till jakt som tillkommer samebymedlemmar med stöd av rennäringslagen skall noga beaktas. Följande ordning bör gälla.

Jaktområden avsätts för samebymedlemmarnas jakt. Vid denna fördelning av jaktområden skall i största möjliga mån hänsyn tas till renskötseln för att göra det möjligt för samebymedlemmen att bedriva jakt efter älg i samband med renskötselarbetet. Vidare skall hänsyn tas till var samebyns medlemmar tidigare har bedrivit sin jakt.

Önskar någon samebymedlem bedriva jakt inom något annat jaktområde, har han/hon rätt att jaga tillsammans med det jaktlag som disponerar området. Denna jakt skall dock ske enligt jaktledarens direktiv och fällda älgar skall avräknas områdets tilldelning och delas enligt lagets normala rutiner.

Registrering

Systemet med dubbelregistrering avskaffas helt och markerna registreras på markägaren/jakträttshavaren. Registrering av de enskilda markerna jämte eventuellt tilldelad statlig mark ombesörjes av respektive jaktlag. Inom varje län registreras i övrigt statens mark älgvårds-distriktsvis på vederbörande länsstyrelse. Ett sådant system kommer att medföra en enklare och billigare administration, samt minskade konflikter mellan samebymedlemmar och markägare.

Etapp 2

Insamling av grundfakta

För att kunna ge med hänsyn till älgstammens skötsel korrekta tilldelningar av älg till avskjutning inom de olika jaktområdena måste vissa grundläggande fakta insamlas.

Vandringsundersökningar

De aktuella älgstammarnas vandringsmönster, utbredningsområden och vinteransamlingsområden kartläggs. Med detta som underlag avgränsas de olika älgpopulationerna. Dessa skall därefter skötas utifrån varje populations speciella förutsättningar. Ett avsevärt faktaunderlag avseende vandringsproblematiken föreligger i användbart skick - se karta 4. Av kartan framgår bl a kända vandringsområden i Norrbottens län med vinterkoncentrationsområdena särskilt inlagda.

Betesinventeringar

Tillgången på bete inom de olika vinteransamlingsområdena bestäms med hjälp av manuellt i terrängen genomförda betesinventeringar.

Dessa inventeringar skall utföras fortlöpande för att följa utvecklingen av betestillgången.

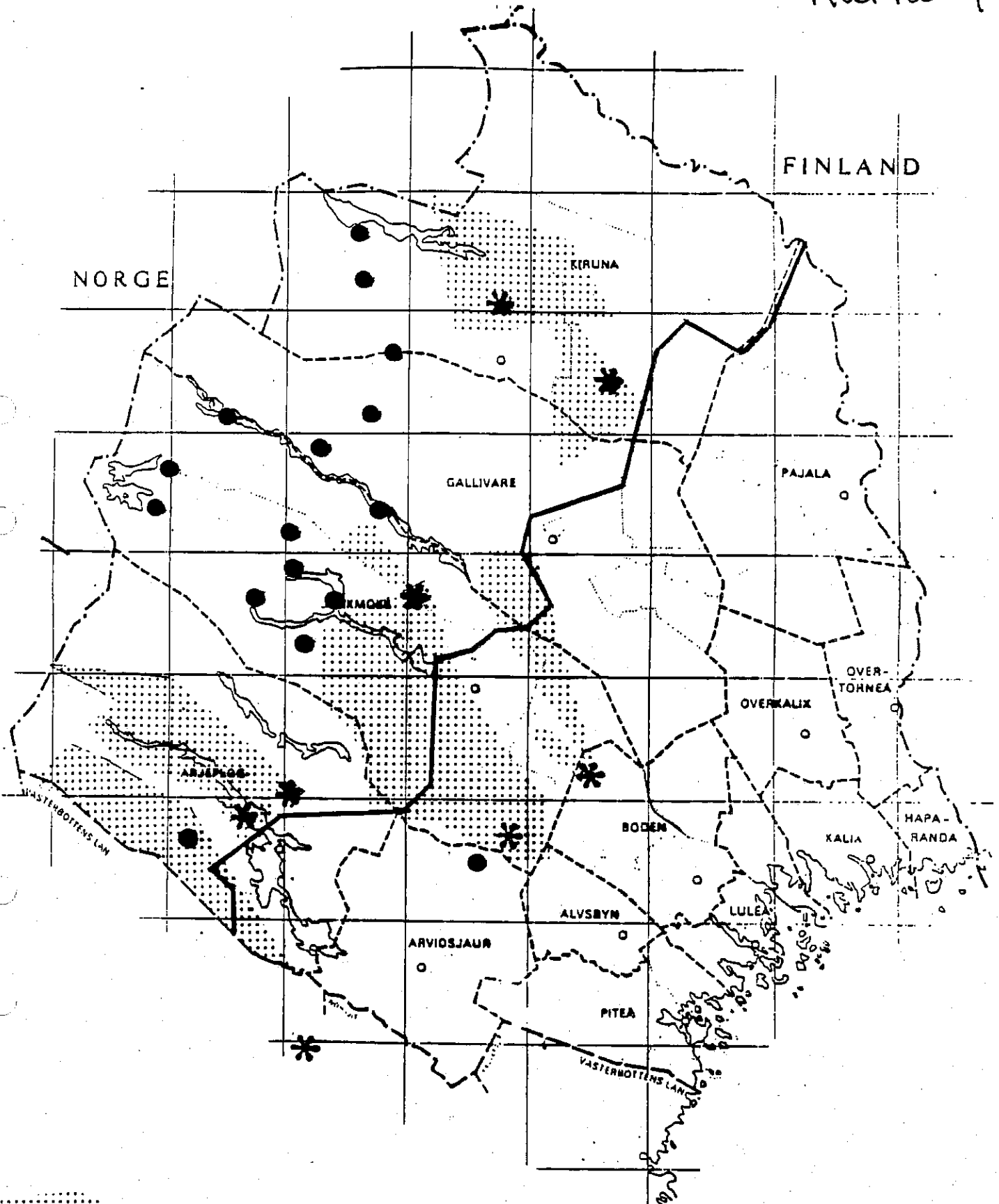
Med fakta från sådana väl utförda vinter-betesinventeringar får man information som gör det möjligt att förutse utvecklingen. Detta innebär bland annat att man - om så skulle visa sig erforderligt - i tid kan öka avskjutningen inom tillvandringsområdena och därigenom hindra älgstammen från att uppnå en sådan numerär att skador av större omfattning uppstår på tallbestånden i övervintringsområdena.

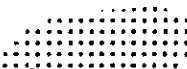

I dessa och närstående frågor är ett samarbete med skogsbruket angeläget. Bland annat skall vid sådant samarbete klarläggas förväntade variationer i arealen ungsöksbestånd.

Flyginventeringar

Heltäckande inventeringar av älgpopulationernas storlek med hjälp av flyg bör endast utföras i undantagsfall då metoden är mycket kostnadskrävande.

Mindre flyginventeringar kan dock genomföras mera regelbundet om osäkerheten om förändringar i stammens numerär är stor. Dessa mindre inventeringar skall utföras inom den aktuella populationens vinteransamlingsområden. Genom att jämföra resultaten mellan år med likartat vinterklimat - i första hand avseende snöförhållandena - torde fullt acceptabla uppgifter på hur stammens numerär förändras kunna erhållas.

- = Utbredningsområde Maj - Dec
- = Vinterkoncentrationsområde Dec, Jan - April, Maj
- = Odlingsgräns
- = Vinterkonc. Relativt få älgar. Vandringsriktningar ej dokumenterade

Etapp 3

Tilldelning och praktiskt utförande

Förutsättningarna för älgstammarna inom den alldeles övervägande delen av de ifrågavarande områdena skiljer sig på många sätt från vad som gäller i övriga delar av landet. Motsvarande markanta skillnader gäller även den jaktliga förvaltningen, jakten och de transporttekniska problemen. Förvaltningen av älgstammarna i dessa områden kan emellertid mycket väl rymmas inom ramarna för en produktionsanpassad jakt enligt de modeller som tillämpas i andra delar av landet.

Skötseln av dessa älgpopulationer, såväl vad avser den totala beskattningen som att rätt älgar fälls, är ett för jägarna inom respektive vandringsområde gemensamt intresse.

De ovan under etapp 1 och 2 föreslagna åtgärderna torde aktivt komma att utveckla samarbetet mellan jägarna och därigenom även komma att medföra ett ökat ansvarstagande. I detta sammanhang har jaktvårdskretsarna och den samordning som kan åstadkommas genom dem en avgörande betydelse.

Merparten av älgjakten inom det aktuella området genomförs under september och oktober. Vid ett genomförande av etapp 1 och 2 enligt ovan redovisade riktlinjer och en utveckling av samarbetet mellan jägarna inom vandringsområdena skulle föreliggande problem vad avser den hittills felaktiga hanteringen av älgstammarna kunna lösas för större delen av området.

Inom de områden där älgstammarna skjutits sönder så svårt som inom stora delar av Norrbottens län bör emellertid temporärt särskilda åtgärder vidtagas. Då problemen där måste anses som akuta bör Norrbottens län lämpligen få utgöra ett försöksområde med bl a en separering av höst- och eventuell skydds jakt under vintern enligt nedan.

Den alldeles övervägande delen av de ifrågavarande älgarna är vandrande. Detta medför ett särskilt problem. Vid en lång sammanhängande jakttid utsätts nämligen populationerna för jakt dels på höstståndsplatserna dels under vandringsringen dels på vinterståndsplatserna. Detta innebär att lokala fjällpopulationer kan bli synnerligen hårt beskattade.

Lämpligheten av en lång sammanhängande jakttid kan vidare starkt ifrågasättas med hänsyn till vården av de lokala sommarpopulationerna inom de områden som utgör vinterståndsplatser för fjällälgar. Vid en lång jakttid och en tilldelning avsedd att täcka även skyddsjakten föreligger uppenbar risk att den lokala stammen skjuts helt i boten. I den mån skydds jakt skall genomföras dels i skadeförebyggande syfte dels som en kompensation till skadelidande markägare kan höst- respektive skyddsjakten under vintern ske separat med särskilda jakttider och särskild älg tilldelning.

Inom vissa områden i Norrbotten - i första hand inom Kiruna och Karesuando-området har fjällpopulationerna skjutits ned långt under optimal nivå. För att kunna bevara och öka dessa populationer bör jakt i princip endast tillåtas på höstståndplatserna. Vare sig jakt på vandrande älgar eller vinterjakt bör medges på så extremt hårt nedtagna populationer.

Älgtilldelningsbeslutet

Tilldelningsbeslutet för varje enskilt jaktområde skall i normalfallet endast ange hur många älgar som får fällas och hur många av dessa som maximalt får utgöras av djur äldre än årskalv. Andelen kalv i tilldelningen skall normalt vara 50 %. Om skäl därtill föreligger skall emellertid kalvprocenten kunna varieras såväl uppåt som nedåt.

Mot bakgrund av de synnerligen ojämna fjällälgpopulationerna måste tilldelningen grundas på förhållandena inom varje enskild population. Detta innebär att tilldelningarna mellan de olika älgvårdsdistrikten kan variera avsevärt och att även tilldelningen inom ett älgvårdsdistrikt kan bli olika från jaktområde till jaktområde.

Av samma anledning - ett älgvårdsdistrikt kan hålla flera olika älgstammar med olika skötselkrav - måste möjligheten till kvotering av vissa djur i avskjutningen eller förbud att fälla viss älgkategori kunna omfatta såväl hela som - när så är erforderligt - delar av älgvårdsdistrikt.

Härigenom ges ökade möjligheter att förbättra könsfördelningen i en population när så erfordras. Kvoteringar kan också nyttjas för att öka tillväxttakten i glesa älgstammar eller för att minska den i för tät.

Jakttidens längd

Enligt bilaga 2, jaktförordningen, "Licensjakt efter älg och jakt efter älg inom älgskötselområde" skall jakttiden bestämmas till en eller flera perioder som tillsammans omfattar minst 70 dagar. Om det finns särskilda skäl får dock länsstyrelsen besluta om kortare jakttid. För nu aktuella områden är vidare fastlagt att länsstyrelsen får besluta om jakttid som understiger 70 dagar om det behövs med hänsyn till renskötseln eller snöförhållandena.

Inom de delar av fjällområdet där älgstammarna är i balans eller för hårt nedtagna bör, som ovan redovisats, den beskattning som skall göras så långt möjligt ske inom sommar- och höstbetesområdena. Med de särskilda problem som föreligger i Norrbottens län bör jakten inom den aktuella delen av fjällområdet endast omfatta september och oktober månader med uppehåll för brunsten. Utsträcker jakttiden utöver oktober månad blir den vandrande delen av populationen, som då kommer från redan avjagade områden, beskattad även under vandringen och eventuellt även på vinterståndorten.

Med hänsyn till dels det för älgstammarna inom vissa områden av Norrbottensfjällen prekära läget dels de synnerligen stora älgvårdsdistrikten (karta 3) bör under ett uppbyggnadsskede länsstyrelsen ges rätt besluta om från länet i övrigt avvikande - kortare - jakttid för visst/vissa älgvårdsdistrikt.

Det är odiskutabelt att vid en korrekt genomförd licensjakt är det den noga övervägda tilldelningen av älg till avskjutning som skall vara styrande för uttagets storlek. Inom vissa delar av Norrbottensfjällen är emellertid älgstammen så svag att den blygsamma tilldelning som likväl kan medges lägger praktiska hinder i vägen för en korrekt användning av licensjaktsystemet.

Ett exempel på ett sådant område är Karesuando församling inom Kiruna kommun i Norrbotten. Församlingen omfattar cirka 600 000 hektar och staten äger huvuddelen. En korrekt tilldelning skulle egentligen vara 20-25 älgar mot 106 i nuläget. Med en korrekt tilldelning skulle minimiarealen för ett A-licensområde vara 60 000 hektar.

Inom områden av denna karaktär skulle ett alternativ kunna vara att helt avlysa jakt efter älg under några år. Erfarenhetsmässigt är emellertid fridlysning av en viltart mycket sällan ett bra instrument för att helt eliminera beskattningsgenom jakt. En fridlysning är dessutom tveksam av flera andra skäl. Bland annat är det angeläget att jägarna inom de aktuella kommunerna i vart fall ges chansen att årligen komma på älgjakt även om möjligheterna att fälla älg är synnerligen begränsade.

Trots att nu ifrågavarande delar av fjällområdet är synnerligen älgglesa bör samtliga områden registreras som A-områden. Jakttiden bör emellertid vara synnerligen begränsad. Under tiden för älgstammens uppbyggnad bör vidare endast tjur vara tillåten att fälla. Detta är nödvändigt för att få en någorlunda snabb tillväxt. Den snedhet i könsfördelningen som åtgärden resulterar i bör korrigeras efterhand som älgstammen uppnår önskad täthet.

En registrering av jaktområdena som A-områden har flera fördelar. Merparten - samtliga - områden bör vara av den storlek att när älgstammen kommit upp i lämplig numerär för trakten skall jakten bedrivas med stöd av A-licens under lång jakttid. Den på B-områden kortare jakttidens slumpmässighet vad avser uttaget skall inte vara styrande. Vid en registrering av områdena som A-områden erfordras inte någon omregistrering när älgstammen ökar och vidare möjliggör A-området direkt en följsamhet avseende jakttidens längd och antal djur i tilldelning.

Skyddsjakt vintertid

Målsättningen med älgvården inom fjällområdet skall vara att hålla en älgstam av god kvalitet med bra ålders- och könsfördelning. Älgstammen skall vidare vara av en sådan storlek att vandringsälgar inte förorsakar oacceptabla skador inom vinterkoncentrationsområdena. Även om skadeproblemen kan bemästras får stammarna inte uppnå sådan täthet att vintersvält normalt förekommer bland älgarna.

Vid ett realiserande av de förslag som ovan presenterats kommer man i normalfallet genom ordinarie höstjakt att kunna balansera älgstammarna på en väl avvägd nivå.

I de fall som detta misslyckats och problemen, förorsakade av oacceptabelt stora och täta vinterkoncentrationer av älg, anses kunna lösas genom skyddsjakt bör länsstyrelsen i särskild ordning besluta härom.

Målsättningen med skyddsjakten skall i första hand vara dels att lätta på de omedelbara problemen dels att långsiktigt reducera vandringsälgarnas antal inom det aktuella vinterkoncentrationsområdet.

Någon anledning att i skadeförebyggande eller annat motsvarande syfte beskatta älgarna under vandrigen till vinterståndorterna föreligger normalt inte. Skyddsjakten bör därför i princip insättas först efter det vandrigen avslutats d v s normalt i januari. Med hänsyn till risken för överbeskattningen av den lokala älgstammen inom vinterkoncentrationsområdena vid en lång sammanhängande jakttid omfattande såväl ordinarie höst- som skyddsjakt bör i allmänhet i sådana licenser anges ett högsta antal djur att fälla under höstjakten.

Mot bakgrund av bl a vad ovan anförts angående syftet med skyddsjakten bör avskjutningen begränsas till kalv eller kalv och ko. I den mån den skadegörande vinterkoncentrationen utgöres av djur från mycket älgglesa områden bör endast kalv få fällas.

Uppföljning, m m

Från varje enskilt jaktområde erhålles rapport om avskjutningsresultat.

I de fall undersökningsmaterial erfordras skall kunna uppdras åt jaktlagen att ta vara på och sända in organ från fällda älgar - käke, livmoder, m m.

Jaktlagen skall uppmanas att sända in rapport om observerade älgar under första veckans jakt (älgobs).

Resultaten från avskjutningsredovisningen och älgobs samt från betes- och eventuella flyginventeringar skall sammanställas och användas vid nästkommande års älgtilldelningsarbete. För det fall materialinsamling från fällda älgar genomförts och utvärderats är detta material av största vikt för älgtilldelningsarbetet.

Vid ett realiserande av här skisserat program är det av stor betydelse att älgforskningen knyts till arbetet. Genom älgforskningen bör inledningsvis kunna erhållas väsentliga synpunkter på hur arbetet skall läggas upp för att bästa resultat skall erhållas. Vidare bör forskningen fortlöpande följa arbetet och utvärdera vunna erfarenheter.

Viltvård

Markägaren ansvarar för att viltvård bedrivs inom området. Den praktiska viltvården bör lämpligen uppdragas åt de olika jaktlagen, med - vad avser statens marker - ekonomiskt stöd från markägaren.

Syftet med viltvården skall vara att tillgodose älgarnas behov av föda framför allt på vintern (genom exempelvis föryngringshuggning av vide), samt att tillgodose behovet av mineralier (saltstenar).

Viltvårdsåtgärder - i första hand åtgärder som ger förbättrad tillgång på högkvalitativt foder - inom skogsområdet och särskilt inom vinteransamlingsområdena kommer att minska betestrycket på tallungskogen.

Avskjutningsstatistik

Avskjutningsstatistiken för älg inom fjällområdet är behäftad med vissa brister. Detta gäller i vart fall inom Norrbottens län. Orsakerna härtill är flera.

När det gäller att realisera ett program med här föreslagen inriktning är, inte minst mot bakgrund av de områdesvis synnerligen glesa stammarna, en korrekt avskjutningsstatistik ett helt nödvändigt instrument. Åtgärder bör därför vidtagas för att få in riktiga och heltäckande uppgifter.

En metod som skulle kunna vara användbar i detta sammanhang och därför bör prövas är den nordamerikanska metoden med s k "tags". Denna metod har sedan länge med mycket goda resultat tillämpats i Norge för vildrenjakten.

Tillsammans med älglicensen bifogas en "tag" för varje tilldelat djur. Denna består dels av en del som skall fyllas i och fästas på älgen omedelbart efter att den har fällts, dels av en rapportdel där uppgifter om jaktlag, skytt, datum, älgens kön samt ålder (kalv, ettåring, vuxen) samtidigt noteras. Rapportdelen behålles av jaktlaget och skickas in tillsammans med sedvanlig rapportering av avskjutningsresultatet.

Ej utnyttjad "tag" återsänds tillsammans med ifyllda rapportdelar.

Systemet medför en bättre kontroll avseende fällda älgar. Flygföretag, köttuppfödare, m fl som kommer i kontakt med uttransporterade djur kan genom "tagen" konstatera att djuret är legalt åtkommet och redovisat.

Systemet bör införas i Norrbottens län på försök i första hand under en femårsperiod.

Vad avser Västerbottens och Jämtlands län bör, jämsides med detta försök, en förbättring av avskjutningsrapporteringen söka åstadkommas genom det ovan förutsatta utvecklade samarbetet mellan jägarna, aktiverat genom jaktvårdskretsarna.

Spånga den 9 juli 1992